

VODA U OKRUGU

Veliki se dio hrvatskoga ozemlja nalazi na području krša, oskudnoga vodom, na kojemu se imenuju i najbeznačajnija nalazišta vode. To vrijedi za čitavu Dalmaciju, a osobito za otoke.

Otok Čiovo je oduvijek oskudijevao vodom i to je bio jednim od temeljnih problema cijeloga otoka pa tako i župe Okruk, a vododerine su se javljale za jesenskih kiša koje su stanovnici Okruka koristili sabirajući vodu u sabirališta zvana Lokva i Lokvica.

Oba toponima nalaze se na pola puta između položaja Radićinik i Pivetove glavice. Međusobno su udaljene oko 200 metara. Lokva, koja je površinom veća, smještena je južnije, a Lokvica, koja je manja, sjevernije.

Lokva je smještena u podnožju uzvisina koje se nalaze s njezine istočne i južne strane, s kojih uzvisina se voda za jesenskih kiša slijevala u nju. Nitko od živućih informatora ne zna kako je i kada nastala, ali se pretpostavlja daje u podnožju tih uzvisina postojalo udubljenje iz kojeg su ljudi iskopali zemlju do kamena "živca" i tako dobili sabiralište za vodu. No kako je i u tom kamenu živcu ipak bilo pukotina, voda se nije mogla dugo zadržavati, pa su mještani 50-ih godina dobrovoljnim radom produbili i proširili sabiralište, te ga betonirali, tako da voda više nije mogla otjecati. Dimenzije su joj otprilike 20 x 40 metara, a dubina je od 3 - 5 metara. Voda se iz Lokve koristila kao napajalište za stoku, ali i za zalijevanje obradivih ratarskih površina.

Lokvica je također smještena u podnožju uzvisina koja se nalaze s istočne i južne strane. Znatno je manja i ima oblik lijevka. Sa sjeverne strane su u kamenu ukopane stepenice kojima se dolazilo do vode, jer se zbog ljevkastoga oblika nije moglo vodu grabiti odozgo.

Vrijeme i način nastanka također je nepoznat pa se pretpostavlja daje nastala u isto doba i na isti način kao i Lokva. No za razliku od Lokve, ona nije propuštala vodu pa je mještani nisu betonirali, a voda se iz nje koristila u iste svrhe.

Izvor Piščet (može biti od pištiti ili od pijesak), nalazi se uz sam istočni rub Lokve. Ima oblik čatrnje. Dubok je 4-5 metara, strane su mu građene od kamena a svod je građen u obliku kupole i također je od kamena. Kupola završava bucalom (vijenac, zdenac). Bio je izvor čiste i pitke vode koja se vjerojatno kroz zemljane slojeve filtrirala, te čista u njega odlazila. Voda se grabila sićom.

Na južnom dijelu Pivetove glavice nalazi se jedna manja špilja dužine 5-6 metara, a na njezinom je kraju jedna manja jamica u koju se skuplja voda, koja kaplje s njezinoga svoda. S obzirom na oskudnost vode u njoj, težaci su je koristili samo za piće kada su obrađivali okolna polja. Informatorima nije poznato ime te spilje.

Šepurina je izvor boćate vode, a nalazi se u Kiti na 20-ak metara nadmorske visine. Voda je pitka, ali ima blago slankasti okus, što ukazuje na to da je ona zapravo filtrirano more. Zbog blizine Okruga Donjeg stanovništvo toga kraja ju je najviše koristilo. Na vrhu te jame napravljen je bucal (zdenac), a na njemu je postavljena greda s vinčom (koloturnikom) preko kojeg se lakše izvlačila voda iz nje. Zanimljiv je način kako se je voda vadila. Zbog dubine i konfiguracije njezinih stjenka, voda se je grabila kozjom mješinom. Narod to zove mij. Mješina je na svom završetku imala željezni obruč, a na dnu također željezni uteg. Preko vinca se je konopom spuštala na dno, gdje bi zbog utega potonula i napunila se vodom i tako napunjenu su izvlačili vani.

Jama se nalazi na otočiću Sv. Eufemija, po sredini otočića sa sjeverne strane 50-ak metara od mora. Ima oblik polegnutoga lijevka okrenutoga prema zapadu. U njezino se dno silazi skalinama i do same se vode može zbog skućenog prostora pri dnu spustiti samo jedna osoba, te zgrabiti vodu. Voda je kao i u Šepurini boćata i istog je okusa. Daje povezana s morem govori i činjenica da je za vrijeme morske plime razina vode u jami veća, a okus slaniji. Težaci su je koristili za piće ali i za zalijevanje poljodjelskih kultura.

Budući su svi ovi izvori vode bili nedostatni da zadovolje potrebe pučanstva, ono je bilo

prisiljeno graditi gustirne (lat. cisterna "umjetno sabiralište vode") kako bi ublažili problem nedostatka vode. Prve betonske gustirne izgradile su se krajem 19.st, a gradili su ih imućniji mještani.

Zanimljiv je podatak daje najstarija poznata gustima u župi Okrug ona na otočiću Sv. Eufemija, koja kao i crkvica i gospodarske zgrade oko nje datiraju iz kasnoantičkog - ranosrednjovjekovnog doba. (Ostojić 1964: 276). Taje gustima bila oštećena pa su je težaci, do čije zemlje se nalazi crkvica i gustima obnovili, tako da je i danas u funkciji. Kako u to doba nije bilo cementa gustirna je bila obložena obrađenom žbukom i glazurom nepoznatoga sastava. U sklopu gospodarskih zgrada koje su porušene, mještani su, krčeci zemlju našli ostatke još jedne gustirne, ali su nažalost te ostatke uklonili. Slična se gustima nalazi i u sklopu ljetnikovca braće Racettini u uvali Pantera, koji je sagrađen 1680. god. (Andreis 1977:341)

Otočno je stanovništvo bilo jako siromašno, tako da su rijetki mještani mogli sagraditi svoju gustirnu. Zato je u doba kraljevine Jugoslavije 1929.g. sagrađena seoska gustima koju i danas mještani zovu Nova lokva. 1952. sagrađena je još jedna seoska gustirna ispred zgrade Zadružnog doma. Obje su i danas u funkciji kao vodospremnici u sklopu vodovodnoga sustava.

Problem opskrbe vodom je konačno trajno riješen izgradnjom vodovoda 1970. godine.